

тегическое и индикативное планирование, включающее программно-целевой подход с использованием целевых комплексных программ при определении перспективных направлений регионального развития. Поэтому разработка многоцелевых программ стабилизации и устойчивого развития регионов должна осуществляться с использованием современной методологии принятия эффективных решений на основе стратегического планирования.

1.Бачурин А. Основные условия устойчивости экономики // Экономист. – 1998. – №11. – С.34-42.

2.Вертакова Ю.В., Кузьбожев Э.Н., Самофалова Е.В. Прогнозирование и индикативное планирование в регионе / Под ред. Э.Н.Кузьбожева. – Курск: КурскГТУ, 2001. – 124 с.

3.Викентьев А.И. Развитие экономики СССР и проблемы пропорциональности. – М.: Экономиздат, 1963. – 189 с.

4.Нуреев Р.М. Экономика развития: модели становления рыночной экономики. – М.: ИНФРА - М, 2001. – 240 с.

Получено 26.04.2010

УДК 332.142.6

Т.С.ОДАРЕНКО, канд. экон. наук

Харківська національна академія міського господарства

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Розглядаються особливості формування механізму розвитку регіону на засадах концепції сталого розвитку.

Рассматриваются особенности формирования механизма развития региона на основе концепции устойчивого развития.

Features of formation of the mechanism of development of region on the basis of the concept of sustainable development are considered.

Ключові слова: енергомісткість, енергоефективність, сталий розвиток, структурна криза, регіон.

Розвиток фінансово-економічної кризи в Україні значно актуалізував необхідність пошуків нових підходів до формування механізмів саморозвитку національної економіки. Сталість економічної системи повинна розглядатися в контексті довгострокових горизонтів, зокрема в контексті сталого розвитку. Одним з ключових напрямків сталості розвитку держави в цілому є створення передумов комплексного вирішення соціально-економічних і екологічних проблем розвитку регіонів.

У вітчизняній науковій літературі суперечності сталого розвитку

українських регіонів досить повно проаналізовано в роботах П.Бубенка, Б.Данилишина, С.Дорогунцова, В.Семиноженка, А.Федоришевої [1-5] та ін.

Але залишаються дискусійними питання щодо співвідношення централізації та децентралізації в бюджетному фінансуванні на фоні нестачі коштів, тотальної заборгованості як господарських суб'єктів, так і муніципалітетів міст, доцільності питань передачі об'єктів до загальнодержавної або комунальної власності та ін. Одночасно поточні боргові проблеми все більш залишають у тіні принципові, вихідні положення структурної перебудови економіки. Метою даної статті є спроба визначити теоретичні положення щодо формування механізму розвитку регіону на засадах концепції сталого розвитку.

Межа XX-XXI ст. загострила технологічні, економічні, соціально-гуманітарні та політичні аспекти проблеми прогресу людства. Швидка інформатизація, зокрема, віртуалізація суспільних відносин, формування елементів «економіки знань», зростання прірви в якості життя різних країн, регіонів і верств населення, демократизація суспільних відносин, боротьба з корупцією і розповсюдженням тероризму вимушили розширити методологічну базу досліджень для оновлення парадигми сталого розвитку.

Суть оновленого підходу складається в обов'язковому узгодженні економічного, екологічного і людського розвитку таким чином, щоб від покоління до покоління не зменшувалися якість, безпека життя людей, не погіршувався стан навколишнього середовища і здійснювався соціальний прогрес, що враховує потреби кожної людини.

Новий підхід об'єднав три головні складові: економічну, соціальну й екологічну.

Узгодженість ключових елементів складових сталого розвитку є складним і довготерміновим завданням. Наприклад, єдність економічної та соціальної складових потребує досягнення справедливості при розподілі благ між людьми й одночасно наданні адресної допомоги найбільш вразливим верствам населення. Зв'язок економічної та екологічної складових зобов'язує робити вартісну оцінку техногенного впливу на навколишнє середовище. Врешті решт, пошук близькості соціальних і екологічних елементів визначає необхідність забезпечення рівних прав нинішнього і майбутніх поколінь на використання природних ресурсів.

Раніше головним двигуном розвитку вважалися конкурентні механізми, що зрештою надають перевагу сильнішому і знімають з поля економічного змагання слабкішого. Але все більш руйнуючі екологічні й соціально-економічні наслідки конкуренції (екологічні катаклізми, техногенні катастрофи, порушення безпеки виробничої діяльності,

руйнування конкурентного середовища і, як наслідок, скорочення ВВП) змусили розробити нові теоретичні засади подальшого прогресу людства. Таким чином, на перший план вийшли пошук і засвоєння нових ресурсів. Суперечливість і масштабність поєднання вказаних завдань створюють головну проблему діяльності місцевих і загальнодержавних органів влади та управління.

Пріоритетним для України, особливо для її індустріальних регіонів, напрямом оновлення технологічного способу виробництва є подолання енергетичної та сировинної залежності. Вкрай важливим є створення максимально сприятливих умов для впровадження енергозберігаючих технологій, запровадження стимулів для надходження інвестицій, податкових стимулів для енергозберігаючих проектів. Відомо, що Україні у спадок дісталася енерговитратна економіка (таблиця) [6].

Енергомісткість ВВП окремих країн світу, кг умовного палива на 1 дол.

Країна	США	Японія	Польща	Китай	Австрія	Україна	Світ
Енергомісткість ВВП	0,23	0,24	0,34	0,34	0,20	0,88	0,34

Дані таблиці підкреслюють відставання нашої держави з ефективності енергоспоживання не тільки від високорозвинених країн, але й від Польщі та Китаю. Крім того, в наявності відставання від середньосвітової цифри енергомісткості ВВП більш, ніж у 2,5 рази. Таким чином, підвищення енергозберігаючої складової загальної ефективності української економіки є одним із пріоритетів наближення до тренду сталого розвитку.

Вкрай назрілою є проблема здійснення комплексу заходів з економії палива й електроенергії у будівництві і промисловості будівельних матеріалів. Як відомо, на енергозабезпечення одного квадратного метра житлової площі в Україні витрачається в 1,2-1,5 рази більше енергоресурсів, ніж у США, і в 2-2,5 разів більше, ніж у Швеції. При збільшенні рівня теплозахисту житлових будинків до середнього рівня західноєвропейських країн (або на 20-25%) щорічне споживання паливно-енергетичних ресурсів на опалення житла зменшилося б на 15 млн. т умовного палива [5].

Врахування екологічного чинника корегування ВВП втілено Статистичною комісією ООН при визначенні так званого «екологічно адаптованого чистого внутрішнього продукту» як підсумка вирахування з цифри чистого внутрішнього продукту вартості добутих ресурсів і екологічної шкоди навколишньому середовищу, Світовим Банком при розрахунку величини «справжніх заощаджень», деякими іншими міжнародними організаціями при описанні «екологічного сліду» і т.д.

Становлення концепції сталого розвитку охоплюватиме тривалий період, у межах якого можливо визначити певні етапи.

1. Подолання еколого-економічної кризи, забезпечення макроекономічної стабілізації і створення умов для відновлення економічного зростання формування передумов для підвищення рівня життя населення, збалансування виробництва і споживання, перехід до світових стандартів екологічної безпеки.

Макроекономічна стабілізація повинна включати:

- забезпечення економіки держави енергоресурсами переважно за рахунок власного виробництва;
- розвиток ресурсо- і енергозбереження;
- відновлення раціональних економічних зв'язків і використання виробничого потенціалу для задоволення власних потреб і для забезпечення експорту, насамперед, продукції АПК, металургії, машинобудування, легкої та деревообробної промисловості;
- підтримка соціального сектору економіки; створення умов для формування екологічної культури громадян.

2. Ефективне вирішення завдань структурної перебудови економіки держави, перехід до застосування переважно економічних механізмів стимулювання і регулювання структурних перетворень, розв'язання паливно-енергетичної проблеми, забезпечення високої якості життя населення і рівноправного партнерства України у світовому економічному співтоваристві, демократизацію суспільства, гармонізацію відносин суспільства і природи, забезпечення збалансованого використання природно-ресурсного потенціалу.

3. Забезпечення сталого розвитку виробництва на базі нових секторів і галузей, створення екологічно чистих виробництв, задоволення потреб населення з урахуванням екологічних вимог, створення глобальної системи екологічної безпеки й фундаменту ноосферного розвитку.

До найважливіших конкурентних переваг вітчизняної економіки слід віднести:

- значні запаси та вигідне розташування корисних копалин;
- родючі сільськогосподарські угіддя, значні запаси чорнозему;
- високий освітній рівень працездатного населення при відносно низькому рівні оплати праці;
- розвинену мережу академічних, науково-дослідних та проектно-конструкторських установ;
- вигідне геополітичне становище, транспортне розташування, наявність розгалуженої транспортної інфраструктури;
- наявність унікальних виробничих комплексів (металургійних,

машинобудівних, хімічних), які поєднують розвинуту виробничу, соціальну та рекреаційну інфраструктуру, мережу науково-дослідних, проектних організацій та навчальних закладів;

- привабливі кліматичні умови, унікальний рекреаційний комплекс.

Сучасні дослідники виділяють ряд факторів, що перешкоджають динамічному господарському розвитку і підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної економіки, в тому числі:

- прискорена лібералізація зовнішньоекономічних зв'язків, яка призвела до неконтрольованої відкритості української економіки та посилення її структурних деформацій;

- пріоритетність цінових чинників конкурентоспроможності в умовах реалізації експортної моделі розвитку, що не стимулює якісне оновлення та структурну перебудову економіки;

- високий рівень залежності внутрішньої економічної динаміки від зовнішніх, непідконтрольних національному уряду чинників.

1. Бубенко П.Т. Інституційна динаміка просторової організації економічного розвитку. – Харків: ХНАМГ, 2008. – 295 с.

2. Данилишин Б. Економіка України: життя після кризи? // Дзеркало тижня. – 2009. – №1. – С.8.

3. Дорогунцов С.І., Федорищева А.М. Сталість розвитку еколого-економічного потенціалу України та її регіонів // Економіка України. – 1996. – №7. – С.4-7.

4. Семиноженко В.П., Данилишин Б.М. Новий регіоналізм. – К.: Наукова думка, 2005. – 153 с.

5. Данилишин Б. Мы вынуждены пойти на непопулярные меры // 2000. – 2009. – №45. – С.А6-А7.

6. Інвестиційний клімат в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/file/link/141450/file/CL_25.01.10.

Отримано 14.04.2010

УДК 697

В.Т.СЕМЕНОВ, канд. архит., В.М.ПРАСОЛ

Харьковская национальная академия городского хозяйства

ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕРОПРИЯТИЙ ПО ЭНЕРГОСБЕРЕЖЕНИЮ В ЖИЛЫХ ЗДАНИЯХ

Рассматривается роль и значение энергосбережения в жилых зданиях и сооружениях для дальнейшей экономии природных ресурсов без ухудшения комфортного проживания населения.

Розглядається роль і значення енергозбереження в житлових будинках і спорудах для подальшої економії природних ресурсів без погіршення комфортного проживання населення.

Role and importance of saving energy at the living houses for further economy of natural resources without population comfort living worsening have been considered.